

การแปล

(Translation)

การแปลคือ การแปลงคำพูดหรือแปลงภาษาจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยให้ความหมายคงเดิม เช่น การแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทย ในประโยคที่ว่า ปุตุคโด วิฐฐ์ สิฏฐติ แปลว่า บุคคล ย่อมเรียนซึ่งวิชา.

ชนิดของการแปล

การแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยมีอยู่ 2 ชนิดคือ

1. การแปลโดยพยัญชนะ

2. การแปลโดยอรรถ

1. การแปลโดยพยัญชนะ หมายถึงการแปลที่ยังคงรักษาระเบียบไวยากรณ์ไว้อย่างเคร่งครัด โดยจะยกศัพท์หรือไม่ยกศัพท์ขึ้นมาแปลก็ได้ ส่วนมากมักจะยกศัพท์ ถ้าเป็นคำนามหรือที่เรียกว่านาม จะต้องแปลรักษาอายนิมิต (บุรพท) ของวิภक्तिนามนั้นๆเอาไว้ เช่น นโร อินฺวาคน นรา อินฺวาคนทั้งหลาย นรสูสฺส ของคน เป็นต้น ถ้าเป็นบทกริยา ก็รักษากาลของวิภक्तिกริยา เช่น ปัจจุบันกาล แปลว่า อยู่, ย่อม, จะ ตัวอย่าง ลิขติ ย่อมเขียน สิฏฐติ ย่อมศึกษา เป็นต้น

ตัวอย่างที่เป็นประโยค เช่น

สามี กम्मํ กถวา ชนํ ลภิตฺวา เคหํ คนฺนฺวา อุตฺตโน ภริยา ยํ เทติ.

แปลโดยยกศัพท์ได้ว่า สามี อินฺวาสามี(ผู้) กถวา ทำแล้ว กम्मํ ซึ่งการงาน ลภิตฺวา ได้แล้ว ชนํ ซึ่งทรัพย์ คนฺนฺวา ไปแล้ว เคหํ สูเรือน เทติ ย่อมให้ ทํ (ชน) ซึ่งทรัพย์นั้น ภริยา แก่ภรรยา อุตฺตโน ของตน.

แปลโดยไม่ต้องยกศัพท์จากประโยคข้างบนได้ว่า อินฺวาสามี ทำแล้ว ซึ่งการงาน ได้แล้วซึ่งทรัพย์ (เงิน) ไปแล้ว สูเรือน ย่อมให้ ซึ่งทรัพย์นั้น แก่ภรรยาของตนเอง.

2. การแปลโดยอรรถ หมายถึงการแปลที่ไม่ได้ยกศัพท์ และไม่รักษาระเบียบไวยากรณ์ แต่มุ่งให้ใจความ (อรรถ) ในภาษาไทยเป็นหลัก ตัวอย่างจากประโยคข้างบน ซึ่งแปลโดยพยัญชนะ ถ้าแปลโดยอรรถ จะใจความดังนี้ สามีทำงาน ได้ทรัพย์กลับไปเรือน ให้ทรัพย์นั้นแก่ภรรยาของตนเอง.

หลักการแปล

นักศึกษาต้องเข้าใจว่า ประโยคหนึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ บางทีก็ 2 ส่วนคือ ประธาน กับ กริยา บางทีก็ 3 ส่วนคือ ประธาน กริยา และคำขยาย ดังจะกล่าวต่อไป.

1. ประธาน

ประธาน คือศัพท์ที่ประกอบด้วยปฐมาวกัตติ(วิภคิตี 1) ทำหน้าที่เป็นกัทตุการกคือผู้ทำในประโยคกัทตุ-
วารจก เป็นผู้ถูกกระทำในประโยคกัมมวารจก และเหตุกัมมวารจก และเป็นผู้ใช้ให้บุคคลอื่นทำในประโยคเหตุ-
กัทตุวารจก.

ศัพท์ที่เป็นประธานได้มีดังนี้

1. นามนามแท้ หรือนามนามยสมคือบทสมาส
2. ปุริสสรพนาม
3. คุณนามบางบท
4. กริยานาม
5. บทัทธิตกบางบท
6. ศัพท์ปกติสังขยาตั้งแต่ 99 ขึ้นไป เช่น เอกุณสสิ, สหสสิ เป็นต้น
7. อภัยศัพท์บางศัพท์
8. ศัพท์กริยาอาชยาตบางศัพท์ที่เข้าสมาส

จะขอกล่าวโดยย่อๆดังนี้

นามนามแท้ ปุริโส นคเร กุมมิ กโรติ มุรุษ ห่างาน ในเมือง

คำสามส กุลปุตโต วิชชี่ สิตชติ กุลบุตร ย่อมศึกษาซึ่งวิชา

ปุริสสรพนาม โส ททยเทสสุส นายโก โหติ เขา เป็นนายกของประเทศไทย

คุณนามบางบท อิมสมิ โลเก ทบุชรา พหู, อุหาหุ ปญจิตวา ในโลกนี้ คนโง่มาก หรือคนฉลาดมาก

กริยานาม คือคำนามที่ปรุ่มาจากกริยาคือนามกิตกทั้งหมดและกริยากิตกบางบท เช่น

สพพปาปัสส อกรณิ

กุสสุสสุสมปทา

สจิตตปริโยทปน

เอคิ พุชชานสาสน

การไม่ทำบาปทั้งปวง 1 การยังกุศลให้ถึงพร้อม 1 การยังจิตของตนให้หมดจด 1

นั้นเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

ทบุโต เสฏโฐ มนุสเสสุ ในหมู่มนุษย์ คนที่ฝึกตนแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด

ัทธิตกบางบท เมธาวิ สิปปิ เทติ ผู้มีปัญญา ย่อมให้ ซึ่งศิลปะ

นาวิโก นาวาย สมุทฺทิ ทรติ นายเรือ ย่อมข้ามสมุทร ค่ายเรือ

ศัพท์ปกติสังขยาตั้งแต่ 99 ขึ้นไป นิยมใช้เป็นประธานได้ เช่น ปุริสานิ สติ มุรุษร้อยคน

นารินิ สหสสิ หิงพันคน เป็นต้น

อภัยศัพท์บางชนิด ในคำว่า อลิ, สาธุ, อรุช, อิทานิ เช่น
อลิ อมม อยาเลย คุณแม่
สาธุ ญนเต ก็แล้ว พระเจ้าข้า
อรุช ปถุสส อญฺมึ วันนี้เป็นวันอัญฺมึแห่งปักษ์

ศัพท์กริยาอาชยาตบางศัพท์ที่เข้าสมาส ที่ว่าสมาสในที่นี้คือสมาสกับคำนามนาม นิยมใช้เป็นบทประธาน
 ได้ เช่น นตฺถิปุโหว ชนมไม่มี, อตฺถิปาโหว อตฺถิปาท (ความมี), นตฺถิปาโหว นตฺถิปาท(ความ-
 ไม่มี)

2. คำขยายประธานและลำดับการเรียง

คำขยายประธานมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. ศัพท์วิเสสนะ
2. ศัพท์สัมพันธการก (ฉฺฐวิวิคฺติ ที่ 6)
3. ศัพท์อภิกरणการก (สํคฺคมีวิคฺติ ที่ 7)

ก. ศัพท์วิเสสนะ คือคำขยายแบ่งเป็น 5 อย่างคือ

1. คุณนามแท้
2. คุณนามผสม ไค่แก่นามกิตก์ คัทธิต และสมาสบางอย่าง
3. วิเสสนะสรรพนามที่เป็นนิยม อนินยม
4. สังขยา
5. กริยาภิกคกที่เป็นวิเสสนะ

ลำดับการเรียงคำขยายเหล่านี้ คือคำขยายประธานบทใด ต้องเรียงไว้หน้าประธานบทนั้น เฉพาะ
 ข้อ 1-4 ต้องประกอบเพศ พจน์และวิคฺติเหมือน เพศ พจน์และวิคฺติของบทประธาน

ตัวอย่าง

- ก. คุณนามแท้ อฺจฺโจ รุโช ปคฺติ คณไมํสูง ลมฺลง
 ข. คุณนามผสม ทฺวฺลฺลํ เม จิตฺติ สุรฺวชิตฺติ จิตฺของเรอาอินรักษายาก อินเรารักษาง่าย(นามกิตก์)
เสฏฺโฐ มนุสฺโส อตฺถิ ชานาคิ มนุสฺยฺญูประเสริฐที่สุด ยอมรู้ความหมาย (คัทธิต)
อนปฺมาทรโ ชโน สุชฺ สฺเสติ คนผู้นั้นในความไม่ประมาณ ยอมนอนเป็นสุข(สมาส)

ค. วิเสสนะสรรพนาม เท ชนา อฺยฺยานํ คฺวณฺนติ ชนเหล่านั้น ไปยังสวน

ง. สังขยา เอโก สกฺโณ รุเช นิสฺสิตฺติ นกตัวหนึ่ง จับอยู่บนต้นไม้

จ. กริยาภิกคกที่เป็นวิเสสนะ สฺภาษิตฺติ วจฺนํ สุนฺหริ โหติ คำพูดอันเป็นสุภาษิต เป็นคำพูดที่ดี

- ข. ศัพท์สัมพันธ์การก หมายความว่าคำที่แสดงเป็นเจ้าของ แจกด้วยวิภक्तिนามที่ 6 คือ ฉฐวิภक्ति
 เช่น กสกุสส ปุถโต วิวาทิ กโรติ บุครของชวาวนา ย่อมทำซึ่งการวิวาท
- ค. ศัพท์อธิการก หมายความว่าคำที่แจกด้วยวิภक्तिที่ 7 คือ ลัคตมิวิภक्ति เช่น
นคเร นารี สุนทรี โหติ ผู้หญิงในเมือง สวयงาม

2. กริยา

กริยาในภาษาบาลีมีอยู่ 2 ชนิดคือ

1. กริยาอาชยาค ได้แก่กริยาคุมพากย์ อันหมายถึงกริยาสำคัญในประโยค ถ้าเป็นประโยคบอกเล่าธรรมดา นิยมเรียงไว้ท้ายสุดประโยค ส่วนประโยคอื่นๆ อาจเรียงคำแห่งกริยาสำคัญไว้ต่างกัน ทั้งกล่าวมาแล้ว

2. กริยาคิต्त ได้แก่กริยาที่ไม่สำคัญ ทำหน้าที่แสดงกริยาอาการของคำนามในระหว่างประโยค บางคำแจกวิภक्तिเหมือนคำนาม บางคำแจกวิภक्तिไม่ได้ คำที่แจกวิภक्तिนามได้ อาจทำหน้าที่เป็นกริยาสำคัญได้ เช่นเดียวกับกริยาอาชยาค เช่น ค หรือ อนนฺย ปัจจัย

กริยาอาชยาค โส วิวชฺช สิณฺชติ เขา ย่อมเรียน ซึ่งวิชา สิณฺช เป็นกริยาอาชยาค

กริยาคิต्त โส วิวชฺช สิณฺชิตฺวา กณฺมฺ กโรติ เขา เรียนแล้ว ซึ่งวิชา ย่อมทำ ซึ่งการงาน สิณฺชิตฺวา เป็นกริยาคิต्तแจกวิภक्तिนามไม่ได้

นโร อาณนฺ คฺจฺจนฺโต มิสฺส ปสฺสติ คน ไปตลาด ย่อมเห็นเนื้อ คฺจฺจนฺโต เป็นคำกริยาคิต्तที่แจกวิภक्तिนามได้ เหมือนคำนามคือ นโร

เลชนฺ เตน ลฺลิตฺติ การเขียน อันเขาเขียนแล้ว ลฺลิตฺติ เป็นกริยาคิต्तที่ทำหน้าที่

เป็นกริยาคุมพากย์

กิริจฺ ทยาย กรณฺย กิจ อันท่านควรทำ กรณฺย คือกริยาคิต्तที่ทำหน้าที่เป็น

กริยาคุมพากย์เช่นเดียวกัน

3. คำขยายกริยา

คำขยายกริยาเพื่อทำกริยาให้มีความหมายสมบูรณ์ดังนี้

1. นามศัพท์ที่ประกอบด้วยทุกิยาวิภक्तिถึงลัคตมิวิภक्ति

2. กริยาวิเศษณ์

3. วิกิตกรรม

4. วิกิตกัศตา

คำนามที่เป็นทุตยวิภคิต เช่น

โส สุนข ปหริคิ เชาคิสุนข

คำนามที่เป็นทุตยวิภคิต เช่น

นโร ปราเท จรติ กน เกน คัยเท

คำนามที่เป็นจตุทตวิภคิต เช่น

ปุริโส นารียา ปณณิ เทคิ นุรุษ ยอมให้หนังสือแก่นุหญิง

คำที่ทำหน้าที่เป็นนิตยวิภคิต เช่น

สา นกรสมา นิตขมิ หลอนออกไปแล้วจากเมือง

คำที่เป็นฉัตวิภคิต เช่น

กสกสส ปุตโต เชตเท ณมิ กโรติ นุครของชวานา ยอมทำงานในนา

คำที่เป็นฉัตตวิภคิต เช่น

วามิ โซ นคเร วสติ พ้อค้ำ ยอมอยู่ในเมือง

กริยาวิเศษณ์

กริยาวิเศษณ์ คือคำที่ทำหน้าที่ขยายกริยาโดยตรง เช่นเดียวกับคำคุณศัพท์ ทำหน้าที่ขยายคำนาม รูปกริยาวิเศษณ์ต้องประกอบด้วยทุตยวิภคิต เอกวจนะ เรียงไว้หน้ากริยาที่ตนเองขยายเสมอไป เช่น

สา นาริ สิขิ ชวติ หญิงคนนั้นวิ่ง

กุมาริ สนธิ กัศติ เด็กชาย ค่อยๆเล่น

วิกิตกรรม

วิกิตกรรม คือศัพท์ที่ประกอบด้วยทุตยวิภคิต ในประโยคกัศตฺวาจก เช่น

ปุตุคโล จิตติ อูขุ กโรติ นุคคล ห่าจิตให้ตรง อูขุ เป็นวิกิตกรรม

วิกิตกัศตา

วิกิตกัศตา คือศัพท์ที่ประกอบด้วยปรมาวิภคิต มีวจนะ และวิภคิตเหมือนกับประธานทุกอย่าง ส่วนเพศจะต่างจากตัวประธานก็ได้ และต้องเรียงไว้ข้างหน้ากริยาว่ามีว่าเป็น(ภู ชาทุ หรือ หุ ชาทุ) เช่น

อัย ชโน เอโก โทคิ คนนี้ เป็นคนฉลาด
 อัย นโร ทูโซ โทคิ คนนี้ เป็นคนขยัน
 หนึ่ง กริยาวามี ว่าเป็น อาจละไว้ในฐานเป็นที่เข้าใจก็ได้ เช่น
 อตุคา หิ อตุคโน นาโต
 คนแล เป็นที่พึ่งแห่งตน

วิธีแปลที่ค

การแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยมีอยู่ 2 อย่างดังกล่าวนำมาแล้ว การแปล 2 อย่างนี้มีปฏิบัติอยู่ในการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย สาเหตุที่ให้มีการแปลโดยพยัญชนะ สันนิษฐานว่า คงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลัก หรือเข้าใจคำที่ปรุงแต่งมาจากวิภक्तिต่างๆได้ กล่าวอย่างง่ายก็คือ ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจไวยากรณ์ที่ ส่วนการแปลโดยอรรถนั้น มีจุดประสงค์ คือให้ ผู้เรียนสามารถเก็บเอาความหมายเป็นภาษาไทยได้

ดังนั้นวิธีแปลที่คก็มีทั้งสองลักษณะด้วยกัน สำหรับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมทั่วไปนั้น การแปลชนิดที่ 2 คือการแปลโดยอรรถ(เอาความ) จะมีประโยชน์มากกว่า เพราะคนอื่นๆที่ไม่เคยเรียนบาลีมา ย่อมสามารถอ่านคำแปลเข้าใจได้

สำหรับชั้นนี้ให้เรียนทั้ง 2 วิธี คือแปลโดยพยัญชนะ และ แปลโดยอรรถ ทั้งนี้เพื่อเรียนแปลให้สมบูรณ์ แต่ถ้าจะนำไปใช้ ก็ให้แปลโดยอรรถคือเก็บเอาใจความเป็นสำคัญ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลชนทั่วไป

บทสรุปประจำบท

1. การแปล คือการแปลงคำพูด หรือการแปลภาษาจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง มีความหมายคงเดิม เช่น การแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทย
2. การแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยมีอยู่ 2 ชนิดคือ
  - ก. การแปล โดยพยัญชนะ
  - ข. การแปลโดยอรรถ
3. การแปลโดยพยัญชนะ หมายถึงการแปลที่ยังคงรักษาระยะียบไวยากรณ์อย่างเคร่งครัด โดยจะยกศัพท์ หรือ ไม่ยกศัพท์ขึ้นแปลก็ได้ บทนาม เวลาแปลก็รักษาอายุคตินาม(บุรพบท) บทกริยาก็ต้องรักษากาล

ด้วย เช่น นโร ภูมิ กโรติ แปลว่า นโร อันว่า คน กโรติ ย่อมทำ ภูมิ ซึ่งการงาน หรือ
อันว่าคน ย่อมทำ ซึ่งการงาน เป็นต้น

4. การแปลโคยอรรถ หมายถึงการแปลที่เอาความเป็นสำคัญ ไม่รักษาระเบียบไวยากรณ์ เวลาแปลเมื่อ
พบพจนานาม ก็ต้องคัดเอาคตินิยามออก และเมื่อเห็นบทกริยา เวลาแปลก็คัดกาลทิ้งไป เช่น นารี วิหัง-
สิภูชติ - ผู้หญิง ย่อมเรียนวิชา เป็นต้น

5. ประโยคหนึ่งมีส่วนประกอบอยู่ 2 ชนิดคือ ประธาน และ กริยา หรือมี 3 ชนิดคือ ประธาน กริยา
และบทขยาย ส่วนประกอบ 2 ชนิด เช่น โส สยติ เขา นอน ส่วนประกอบ 3 ชนิด เช่น พหู กุมารา-
สิขิ ชาวนที เด็กชายเป็นจำนวนมาก วังเร็ว. เป็นต้น

6. ศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นประธานมี 8 อย่างคือ

1. คำนาม หรือ คำสมาส เช่น นโร คน นารี ผู้หญิง รุช ทนไม้ สุริย พระอาทิตย์
คำสมาส เช่น ราชปุตรโต ราชบุตร นิลมณี แก้วมีค่าสีดำ เป็นต้น
2. ปุริสสรรพนาม เช่น โส เขา เท เขาทั้งหลาย อูว์ ท่าน กุมเห ท่านทั้งหลาย เป็นต้น
3. คุณนามบางบท เช่น ปุณทิกา คนฉลาด เป็นต้น
4. กริยานาม เช่น กรณิ การกระทำ สวณิ การฟัง คมณิ การไป เป็นต้น
5. ศัพท์กริยา เช่น เมธาวิ คนมีปัญญา เป็นต้น
6. ปกตีสังขยา เช่น สติ ร้อย สหสฺสึ พัน เป็นต้น
7. อพยยศัพท์ เช่น สาธุ ความดี อลิ พอ เป็นต้น
8. กริยาอาชยาคที่เป็นบทสมาส เช่น อุตติภาโว ความมีอยู่ เป็นต้น

7. คำขยายประธาน เรียงไว้หน้าตัวประธานเสมอไป มีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. ศัพท์วิเสสนะคือคุณศัพท์ เช่น อูโรโจ รุชโซ ทนไม้สูง ทีโฆ มตุโค ทางยาว เป็นต้น
2. ศัพท์สัมพันธการก เช่น กุสฺสึ ปุตรโต บุตรแห่งสกุล เป็นต้น
3. ศัพท์อธิการก เช่น นคฺเร นารี หญิงในเมือง เป็นต้น

8. กริยาในภาษาบาลีมีอยู่ 2 ชนิดคือ

1. กริยาอาชยาค หมายถึงกริยาใหญ่ กริยาสำคัญ ใช้เป็นกริยาคุมพากย์ มักจะเรียงไว้
ท้ายสุดประโยคเสมอ เช่น ชุตฺติโย นคฺเร วสติ กษฺตรียฺ ประทับอยู่ในเมือง เป็นต้น
2. กริยากริยา หมายถึงกริยาช่วย รองลงมาจากกริยาอาชยาค เวลาเรียงนิยมเรียงไว้
ในระหว่างประโยค เช่น โส อาปนึ ศฺรณฺโต มิสฺสึ ก็ณาคิ เขาไปตลาด ซื้อเนื้อ หรือ
โส ภูมิ กถฺวา ชนึ ลกฺติ เขาทำงานแล้ว ย่อมได้ทรัพย์ บางทีกริยากริยาใช้เป็นกริยา
สำคัญในประโยคได้ด้วย เช่น กิจฺจึ เคน กรณฺณึ กิจฺ อันเขาพึงทำ เป็นต้น

9. คำขยายกริยา เรียงไว้หน้ากริยา มี 4 ชนิดคือ

1. คำนามทุกวิภक्ति ยกเว้นวิภक्तिที่ 1 เช่น โส วัน ปฐสติ เขาเห็นป่า เป็นต้น
2. กริยาวาเสณม์ เช่น สา สิขิ ชาวติ หล่อนวิ่งเร็ว เป็นต้น
3. วิภक्तिกรรม เช่น โส วฤถุ หิขิ กโรต เขาทำเรื่องให้ยาว เป็นต้น
4. วิภक्तिกัตา เช่น ถุ ทกโซ โหสิ ท่านเป็นคนขยัน เป็นต้น

10. วิภक्तिกรรม คือศัพท์ที่ประกอบด้วยทุกิยาววิภक्ति มักจะเข้ากับกริยาวาทำ คือธาตุว่า กฺร(ทำ) เช่น โส จิตฺติ อุชฺฐิ กโรติ เขาทำจิต ให้ทรง เป็นต้น

11. วิภक्तिกัตา คือศัพท์ที่ประกอบด้วยปรมาวิภक्ति มีวาจนะและวิภक्तिเสมอตัวประธาน ส่วนเพศจะต่างกันก็ได้ และต้องเข้ากับกริยาวาทำว่าเป็น เช่น สรฺจ เว อมตา วาจา คำสำคัญแล เป็นวาจาไม่ตาย เป็นต้น

คำถามประจำบท

1. การแปล หมายถึงอะไร การแปลบาลีเป็นไทย มีกี่ชนิด อะไรบ้าง
2. การแปลโดยพยัญชนะ กับ การแปลโดยอรรถ ต่างกันอย่างไร จงอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
3. ประโยคหนึ่งมีส่วนประกอบอะไรบ้าง จงกล่าวมาแต่ละชนิดพร้อมทั้งตัวอย่าง
4. ศัพท์อะไรบ้างที่ทำหน้าที่เป็นคำประธานได้ ยกตัวอย่างมาก
5. คำขยายมีกี่อย่าง อะไรบ้าง และมีวิธีเรียงคำในประโยคอย่างไร จงยกตัวอย่างมาก
6. กริยาอาชยาคกับกริยาภิกทก เหมือนกัน หรือต่างกันอย่างไร จงอธิบายพร้อมทั้งอุทาหรณ์
7. วิภक्तिกรรม กับ วิภक्तिกัตา เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร จงอธิบายพร้อมทั้งสร้างประโยคตัวอย่างมาให้ดู
8. คำกริยานาม หมายความว่าอย่างไร นอกจากทำหน้าที่เป็นประธานแล้ว ทำหน้าที่อย่างอื่นได้หรือไม่ อธิบายพอได้ความพร้อมทั้งตัวอย่าง
9. สมาสกับศัพท์กต่างกันอย่างใด ศัพท์ต่อไปนี้เป็นสมาสหรือศัพท์เอกบุคคล, ทูเรนทาน, สามเณร, สุขี, มานูษย, ทุกิย, นวม, มหากย, ยถากุมิ, มจฺร
10. ประโยคต่อไปนี้แปลโดยพยัญชนะ และ โดยอรรถ อย่างไร
  - ก. ชโน วิฐช สิฏฺชิตฺวา กฺมม กโรติ
  - ข. สเจ กฺมม กเรยฺย ชน ลกฺท.
  - ค. รฤเชยฺย อชฺศโน สารุ ลวณ โลณ ยถา.
  - ง. ยิ วทามิ, ค วเทสิ.